

*Секція 2: Сучасні вимоги до перекладу та інтерпретації оригінальних
французьких творів*

Семенюк А., студентка 6 курсу
факультету іноземної філології
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Бондарук Л. В., докт. філол. наук,
професор кафедри романської філології
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

**КУЛЬТУРНО МАРКОВАНА ЛЕКСИКА: ЛІНГВО-СЕМАНТИЧНІ
ТА ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ**

Культурно маркована лексика – це одна з найбільш важливих складових мовної системи, яка відображає унікальні риси національної культури, історичного розвитку народу та його специфічного світосприйняття.

Культурно маркована лексика відіграє ключову роль у збереженні та передачі національної ідентичності, оскільки вона акумулює глибокі культурні смисли, які є зрозумілими лише для представників певної етнічної чи національної спільноти. Лексеми цієї категорії нерідко пов'язані з унікальними реаліями, традиціями та звичаями, що є характерними для даної культури.

Комунікативна роль культурно маркованої лексики у французькій мові полягає в її здатності передавати не лише інформацію, але й культурні, соціальні

та історичні контексти, що є важливими для розуміння специфіки французької національної ідентичності [3, с. 30].

Культурно маркована лексика широко використовується у різних сферах життєдіяльності народу, як у повсякденному житті, так і в художній та публіцистичній літературі.

Наприклад, слово « *terroir* », яке важко перекласти іншими мовами без втрати культурного контексту. Це поняття охоплює особливості ґрунту, клімату, традицій і майстерності місцевих виробників, що впливають на якість і смакові характеристики вина, сиру чи інших продуктів, характерних для певного регіону. Французи часто використовують це слово у повсякденних розмовах, коли мова йде про походження місцевих продуктів. Так, у реченні: « *Le vin de ce terroir a un goût unique grâce à la qualité du sol et au climat* » («Вино з цього терруару має унікальний смак завдяки якості ґрунту та клімату»), – слово « *terroir* » використовується для підкреслення ролі природних і культурних чинників, які впливають на виробництво вина та його смакові властивості [1, с. 31].

Слово « *laïcité* » є символом французької республіканської ідеології та відображає концепцію суворого розділення релігії і держави. Цей термін часто використовується у політичних дебатах та соціальних дискусіях щодо прав і свобод громадян. У побутових розмовах воно використовується, коли французи обговорюють суспільно важливі теми, пов'язані з релігійними питаннями або освітою. Наприклад: « *La laïcité est un principe fondamental de notre République* » («Світськість є основним принципом нашої республіки»), – підкреслює важливість цього культурно маркованого терміна в контексті національної ідентичності [6, 137].

Наприклад, культурно маркований термін – « *grève* ». Французька традиція проведення страйків (фр. « *grève* ») є частиною історії національного протестного руху. Страйки є частими явищами у французькому суспільстві, і слово « *grève* » часто використовується у повсякденному мовленні, відображаючи соціальні

настрої. Так, у реченні « *Les transports en commun sont en grève aujourd'hui* » («Сьогодні громадський транспорт страйкує»), – показує звичність цієї ситуації для французького суспільства.

Вживання слова « *liberté* » має не лише політичне, а й глибоке культурне значення для французького народу. Свобода є однією з основних цінностей Французької республіки і часто обговорюється у повсякденних розмовах на різні соціальні теми. Наприклад: « *La liberté est au cœur de notre culture nationale* » («Свобода є в основі нашої національної культури»), – показує, як це слово відображає сутність французького суспільства [6, с. 143].

Культурно маркована лексика є важливим інструментом у політичній риториці, що дозволяє політикам не лише ефективніше спілкуватися зі своїми виборцями, але й впливати на їхню свідомість, апелюючи до національних символів, традицій та цінностей. У французькій політичній культурі лексика з чітким культурним підтекстом часто використовується для створення почуття єдності, належності до певної спільноти, а також для зміцнення національної ідентичності. Політичні діячі, зокрема, використовують культурно значущі лексеми для того, щоб звернутися до колективної пам'яті нації, підкреслюючи важливість її історичних здобутків, культурних особливостей та соціальних норм [5, с. 36].

Одним із яскравих прикладів використання культурно маркованої лексики є промови Шарля де Голля. У своїй риториці він часто звертався до понять « *France éternelle* » (вічна Франція) та « *grandeur* » (велич). Обидва ці терміни мають не лише пряме значення, але й глибокий культурний підтекст, пов'язаний із французькою національною гордістю та величчю держави. Наприклад, під час свого звернення до нації в 1940 році де Голль використовував фразу « *La France a perdu une bataille, mais la France n'a pas perdu la guerre* » («Франція програла битву, але не програла війну»). Тут культурно маркована лексика працює на те, щоб підняти національний дух, нагадати французам про їхню здатність долати

труднощі, спираючись на свою історичну спадщину [2, с. 176]. Цей термін широко використовується і в сучасному дискурсі.

Таким чином, культурно маркована лексика у французькій мові виконує важливу комунікативну функцію, будучи засобом вираження соціальних відносин, культурних цінностей і національної ідентичності. Вона дозволяє мовцю не тільки передати інформацію, але й підкреслити соціальний статус, приналежність до певного культурного чи професійного кола. У різних ситуаціях культурно маркована лексика функціонує як засіб посилення соціальної дистанції або ж, навпаки, створення відчуття належності до конкретної спільноти. У французькій культурі лексика, що має соціально значущі конотації, активно використовується як в офіційному, так і в повсякденному спілкуванні, забезпечуючи передачу традицій, норм поведінки та соціальних ритуалів, що сприяє зміцненню колективної культурної свідомості.

Список використаних джерел:

1. Бондар М. В. Класифікація національно маркованих одиниць. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія*. 2015. Вип.30. С. 31–36.
2. Бондаренко А. Лінгвокультурологія: навчально-методичний посібник. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 197 с.
3. Борисов В. А. Дискурс і текст: формально-змістові диференціації. Іноземні мови у вищій освіті: лінгвістичні, психолого-педагогічні та методичні перспективи: матеріали III Всеукр. наук.- практ. конф. Харків : НЮУ, 2016. С. 29–34.
4. Волгіна О. О. Розвиток лексико-стилістичної системи французької мови як відображення еволюції концептуальної картини світу французького етносу. *Нова філологія*. 2018. (74), С. 26-30. URL : <http://novafilolohiia.zp.ua/index.php/new-philology/article/view/107> (дата звернення: 26.09.2024).
5. Заньковська Г. Д. Лінгвокультурологія у колі суміжних лінгвістичних наук. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер.: Філологічна*. 2009. Вип. 11. С. 35–40.
6. Caradec F. Dictionnaire du francais argotique et populaire. Paris: Larousse, 297 p.